KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 22.2.2006
KOM(2006) 77 končno

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU SVETU

Izvajanje prenovljenega partnerstva za rast in delovna mesta

Razvoj vodilnega nosilca znanja: Evropskega tehnološkega inštituta

Povzetek

Predlog za ustanovitev Evropskega tehnološkega inštituta je bil podan leta 2005 v okviru vmesnega pregleda lizbonske strategije. Njegov nadaljnji razvoj temelji na javnem posvetovanju, ki je pritegnilo širok izbor pomembnih prispevkov.

V zadnjih letih so bile sicer na nacionalni ravni in ravni EU sprožene številne pobude za okrepitev zmogljivosti visokošolskega, raziskovalnega in inovacijskega sektorja ter povezav med navedenimi sektorji, a je treba storiti še marsikaj. Evropi še vedno ne uspe spremeniti rezultatov raziskav in razvoja v tržne priložnosti, razviti koncentracije človeških, finančnih in materialnih virov na področju raziskav in visokošolskega izobraževanja, spodbujati inovacijske in podjetniške kulture na področju raziskav in izobraževanja ter vzpostaviti novih organizacijskih modelov, ki ustrezajo današnjim potrebam.

EIT bo nosilec izobraževanja, raziskav in inovacij. Njegova struktura bo omogočala združitev teh treh področij, ki skupaj odpirajo vrata v družbo znanja. Njegova naloga bo privabljati in obdržati najbolj nadarjene in najboljše študente, raziskovalce in sodelavce v Evropi, tesno sodelovati z najboljšimi podjetji pri razvoju in izkoriščanju znanja in raziskav ter izboljšati splošno poslovodno znanje na področju raziskav in inovacij.

Zlasti bo zasnovan tako, da:

- bo v svojo strukturo in delovanje vključeval skupine z univerz, iz raziskovalnih centrov in podjetij;
- mu bodo vire zagotavljale (ne zgolj prek mrež) obstoječe organizacije, ki bodo s tem po zakonu postale del EIT, s čimer bo mogoč skupen razvoj integrirane strategije;
- bo imel upravni odbor, sestavljen iz predstavnikov najvišjih krogov znanstvenih in poslovnih skupnosti;
- ga ne bodo omejevale meje in ovire, ki danes prispevajo k razdrobljenosti visokega šolstva in raziskav v Evropi.

Posebno dodano vrednost bo zagotavljal na tri načine:

- Zasebnemu sektorju bo nudil novo povezavo z izobraževalnim in raziskovalnim sektorjem. To bo prineslo nove priložnosti za trženje raziskav ter tesnejšo obojestransko izmenjavo. Z vključevanjem skupin z univerz, iz raziskovalnih centrov in podjetij bo imel prednost pred običajno organiziranimi univerzami. Ustvarjene bodo tudi priložnosti za privabljanje zasebnega financiranja EIT.
- Osredotočil se bo na povezavo treh strani trikotnika znanja – izobraževanja, raziskav in inovacij. Zaradi narave EIT in njegovih raznolikih partnerjev bodo le-te neločljive. To bo njegove dejavnosti usmerilo v nove in produktivnejše smeri.
- Predstavljal bo koncentracijo virov, s čimer se bo lahko primerjal z najvišjimi standardi, doseženimi drugod.

Za ustanovitev EIT bo potrebno sprejetje pravnega instrumenta, ki ga bo Komisija predlagala kasneje v letu 2006 (skupaj s temeljito presojo vplivov). Z njim bosta EIT zagotovljena status pravne osebe in neodvisnost od nacionalnih predpisov. Določen bo okvir, ki bo omogočil ustrezno upravljanje in potrebno odgovornost do institucij EU.

Za sredstva bodo poskrbeli različni viri, vključno z EU, državami članicami in poslovno skupnostjo.

1. UVOD

Izboljšanje povezave med izobraževanjem, raziskavami in inovacijami – in natančneje prispevek le-teh h gospodarski rasti, zaposlovanju in socialni koheziji – je temeljnega pomena za povečanje konkurenčnosti EU. Glede na splošno mnenje ta povezava v Evropi ne deluje tako dobro, kot bi lahko; zaradi tega mnenja je Komisija v svojem Spomladanskem poročilu 2005 predlagala novo pobudo:

*„Da bi okrepila našo zavezo znanju kot ključu do rasti, Komisija predlaga ustanovitev „**Evropskega tehnološkega inštituta**“, ki bi deloval kot središče, ki bi pritegnilo najboljše „možgane“, ideje in podjetja s celega sveta”*[1].

Evropski svet se je s tem predlogom seznanil na Spomladanskem vrhu 2005. Oktobra 2005 je na neformalnem srečanju v Hampton Courtu pozval k nujnim ukrepom za dosego svetovne odličnosti tako na področju raziskav kot na področju izobraževanja. Potreba po ukrepih za izboljšanje kakovosti evropskih inovacijskih sistemov in ohranjanje konkurenčnosti na globalni ravni je nadalje dokumentirana v letnem poročilu Komisije o napredku strategije za rast in delovna mesta iz leta 2006[2].

To sporočilo obravnava zamisel o Evropskem tehnološkem inštitutu (EIT). Temelji na obširnem javnem posvetovanju, pri katerem so sodelovale najpomembnejše univerzitetne, raziskovalne, poslovne in industrijske inovacijske organizacije ter številni posamezniki iz vsakega od teh sektorjev. Opisuje, kako bi EIT lahko deloval in na kakšen način naj bi ga razvili. Temeljitejša presoja vplivov, ki bo vključila temeljite proučitve pravnih in finančnih posledic, bo opravljena kasneje v letošnjem letu.

2. USPEH S TRIKOTNIKOM ZNANJA – RAZLOGI ZA NOVO POBUDO

Komisija je v letu 2005 organizirala celovit postopek posvetovanja o bodočem EIT, z razpravami in dokumenti o stališču univerzitetnih, raziskovalnih in inovacijskih organizacij. Rezultati javnega posvetovanja so predstavljeni in podrobno razčlenjeni v ločenem delovnem dokumentu osebja Komisije[3]. Zajemajo vprašanja, kot so naloga in cilji EIT, njegova struktura in prednostne naloge.

Obstaja splošno soglasje, da je osrednji izziv, s katerim se sooča EU na področju inovacij, nezmožnost, da popolnoma izkoristi in deli rezultate raziskav in razvoja in jih nato pretvori v gospodarsko in družbeno korist. Evropa mora ne samo razviti tri kote svojega „**trikotnika znanja**“ (izobraževanje, raziskave in inovacije), temveč tudi okrepiti povezave med njimi. To je ugotovila tudi strokovna skupina za raziskave in razvoj ter inovacije[4].

---

1 COM(2005) 24, „Skupna prizadevanja za rast in zaposlovanje: nov začetek lizbonske strategije“, odstavek 3.3.2.

2 COM(2006) 30, „Čas za pospešeno ukrepanje: novo partnerstvo za rast in zaposlovanje“.

3 Glej prihodnji delovni dokument osebja Komisije o „rezultatih javnega posvetovanja o konceptu Evropskega tehnološkega inštituta“.

4 „Ustvarjanje inovativne Evrope“, poročilo neodvisne strokovne skupine za raziskave in razvoj in inovacije, imenovane po vrhu v Hampton Courtu, januar 2006.

V okviru te splošne ugotovitve se pojavijo številna vprašanja. Kar zadeva **ponudbo** znanja, sta predmet kritike tako rezultat glede kakovosti kot tudi rezultat glede uporabnosti znanja. Velika je predvsem vrzel med rezultati raziskav in njihovo uporabo[5]. Ti dve zadevi se ne moreta obravnavati ločeno. Čeprav je splošna raven kakovosti njenih univerz dobra, Evropa potrebuje več odličnosti[6], saj ima le-ta pomemben družben in gospodarski vpliv. Spodbuja izmenjavo nadarjenih, privablja zasebne naložbe v raziskave in razvoj in pomaga odkrivati zamisli, ki lahko vplivajo na širjenje znanja. Za večjo odličnost pa je za raziskovalce potreben tudi dostop do okolij, v katerih izbor in kariera temeljita na tekmovalnosti, v katerih plačilo učinkovitosti ni tabu in se poslovanje v raziskovalčevem življenjepisu obravnava pozitivno kot pomembna priložnost za učenje. Za to pa so potrebni novi načini sodelovanja.

Kritična koncentracija človeških, finančnih in materialnih virov je potrebna za sklenitev uspešnega kroga, v katerem nadarjeno učno osebje, raziskovalci in študentje privabljajo tako drug drugega kot konkurenčno financiranje s strani zasebnih in javnih sektorjev. Trenutno imajo univerze v Evropi zelo podobne ambicije, vendar je njihov trud preveč razpršen. V EU je skoraj 2 000 univerz, ki si prizadevajo biti dejavne na področju raziskav. Ni sicer povsem primerljivo, toda manj kot 10 % visokošolskih ustanov v ZDA podeljuje podiplomske nazive, še manj pa se jih uvršča med univerze, ki se usmerjajo v raziskave[7]. Zaradi nižje ravni porabe sredstev za izobraževanje in raziskave in razvoj v Evropi v primerjavi z ZDA[8] je v Evropi več akterjev, ki si želijo košček manjše pogače. Ureditev v ZDA omogoča koncentracijo virov in ljudi, s katero je dosežena kritična masa v tistih nekaj zadevnih institucijah[9], kar slednje uvršča med najboljše na svetu. Ni zgolj naključje, da tako izdatki podjetij EU za raziskave in razvoj kot tudi nadarjene osebe iz EU prehajajo v ZDA ali k drugim mednarodnim tekmecem[10] in da je le nekaj univerz EU uvrščenih na svetovno najpomembnejših mednarodnih lestvicah univerz.

Hkrati pa v Evropi ni dovolj **povpraševanja** po rezultatih raziskav. Četudi bi bili na voljo izrednejši raziskovalni dosežki ali zmogljivosti, njihova tržna vrednost verjetno ne bi bila izkoriščena. Eden glavnih razlogov za to slabost je kulturna in intelektualna vrzel med raziskovalci in podjetniki[11]. Za inovacije je potreben skupen izobraževalni postopek, ki

---

5 Glede na pregled stanja na področju inovacij za leto 2005 se vrzel v zvezi z inovacijami med Evropo, Japonsko in ZDA veča. EU-25 bi potrebovala več kot 50 let, da bi na področju inovacij dosegla raven ZDA.

6 Evropa mora biti bolj prisotna na višjih ravneh znanstvene odličnosti. Čeprav je, na primer, na šanghajsko akademsko lestvico svetovnih univerz med prvih 500 svetovnih univerz uvrščenih 205 univerz s sedežem v Evropi (v primerjavi s 198 iz ZDA), sta med prvimi 20-imi samo 2 evropski univerzi (v primerjavi s 17 s sedežem v ZDA).

7 V ZDA podeljuje diplome okoli 3 300 ustanov, od katerih jih približno 215 podeljuje podiplomske nazive. V ZDA je manj kot 100 priznanih univerz, usmerjenih v splošno raziskovanje.

8 Leta 2004 je bila v EU intenzivnost raziskav in razvoja 1,90 % (izdatki raziskav in razvoja/BDP), kar je precej manj kot v ZDA (2003: 2,59 %) in na Japonskem (2003: 3,15%). Glej tudi Eurostatovo sporočilo za javnost 156/2005, 6. december 2005.

9 V ZDA je 95 % državnih sredstev za univerzitetno raziskovanje porabljenih na skoraj 200 od skupno 3 300 univerz (kazalci S&E, Nacionalna znanstvena fundacija, 2004).

10 Evropa z večjo globalizacijo raziskav in razvoja ne pridobiva toliko kot njeni glavni tekmeci. V obdobju med letoma 1997 in 2002 so izdatki za raziskave in razvoj v ZDA s strani podjetij EU realno narasli veliko hitreje kot izdatki za raziskave in razvoj v EU s strani ameriških podjetij (+54 % proti +38 %). Večjo korist od pretoka kapitala za raziskave in razvoj s strani ZDA imajo države v razvoju, kot sta Indija in Kitajska. (Ključni podatki o znanosti, tehnologiji in inovaciji za leto 2005: k evropskemu območju znanja, Evropska komisija.)

11 To vrzel odraža razlika med številom raziskovalcev, ki so zaposleni v zasebnem sektorju v EU in drugod. V ZDA štirje od petih raziskovalcev delajo v poslovnem sektorju; prav tako v poslovnem

temelji na zaupanju, in ne zgolj prenos znanja ob koncu raziskovalnega prizadevanja. V zvezi s tem morajo podjetniki zlasti v malih in srednjih podjetjih pridobiti raziskovalno/inovacijsko kulturo in spodbuditi jih je treba k tveganju; akademiki in raziskovalci pa morajo osvojiti in razviti podjetniško znanje. Večje sodelovanje lahko nadomesti pomanjkanje kritične mase v malih in srednjih podjetjih in sprosti njihov pozitiven potencial glede prilagodljivosti in ustvarjalnosti. Svojo vlogo lahko odigra javni sektor: raziskave, ki jih naroči javni sektor, pravice intelektualne lastnine in pridobitve na področju inovativnih raziskav lahko spodbudijo učinkovitejše in produktivnejše sodelovanje med raziskovalnim in poslovnim sektorjem.

V zadnjih letih so bile sprožene številne **evropske pobude** za okrepitev zmogljivosti raziskovalnega, izobraževalnega in inovacijskega sektorja. Tudi programi mobilnosti, kot je program Erasmus, študentom in osebju omogočajo udeležbo na različnih izobraževanjih in usposabljanjih, kjer se spoznajo z bogastvom in raznolikostjo znanja, ki je odraz evropske krajine. K temu znatno prispevajo okvirni programi Skupnosti za raziskave s pobudami, kot so dejavnosti Marie Curie, integrirani projekti, mreže odličnosti, spodbujanje evropskih tehnoloških platform. Vzpostavlja se Evropski raziskovalni svet, ki bo podpora pionirskim raziskavam najboljše kakovosti, ki jih bodo izvajali raziskovalci. S pomočjo teh dosežkov je bil vzpostavljen okvir, v katerem je mogoče lažje sodelovanje univerz, raziskovalnih centrov, podjetij in javnih akterjev EU.

Toda potencial vseeno ni izkoriščen in Evropa mora okrepiti svoj položaj na najbolj strateških področjih. To bi bilo mogoče rešiti z združitvijo in koncentracijo virov, za to pa je potrebna dinamična in prilagodljiva institucija, odprta spremembam in novincem, ki je zmožna opravljati trans- in interdisciplinarno delo ter razviti uspešno sinergijo med izobraževanjem, raziskavami in inovacijami.

Taka sprememba se bo nedvomno zgodila v obstoječih organizacijah, toda naletela bo na počasen odziv in zanjo bo potrebno kar nekaj časa. Za zapolnitev vrzeli med znanostjo in družbo je potreben nov pristop, prevzem vloge **referenčnega modela**, ki spodbuja in usmerja dolgoročno spremembo. V ta namen je bilo izvedeno javno posvetovanje na podlagi štirih možnosti:

(1) enotna institucija;

(2) majhna mreža;

(3) široka mreža;

(4) sistem dodelitve oznake „EIT“.

Prevladovalo je večinsko mnenje, da je potrebna neke vrste mreža; ena četrtina vprašanih je želela enotno institucijo (kar ne pomeni na enem samem kraju) in izrazila zaskrbljenost, da stalna mreža univerz ne bi nudila ne potrebne prilagodljivosti in odprtosti ne zadostne ravni vključevanja. Prav tako ne bi odražala dejstva, da je odličnost pogosto v posameznih oddelkih ali ekipah in ne v celotnih univerzah[12].

---

sektorju delata dva od treh raziskovalcev na Japonskem. V EU malo manj kot pol vseh raziskovalcev dela v poslovnem sektorju.

[12] Glej prihodnji delovni dokument osebja Komisije o „rezultatih javnega posvetovanja o konceptu Evropskega tehnološkega inštituta“.

Tukaj opisani model EIT bi najboljšim ekipam na strateških področjih omogočil, da se povežejo tako, da bi imele od tega korist tako one same kot njihove matične institucije. Posebno dodano vrednost bo zagotavljal na tri načine:

- Zasebnemu sektorju bo nudil novo povezavo z izobraževalnim in raziskovalnim sektorjem. To bo prineslo nove priložnosti za komercializacijo raziskav ter tesnejšo obojestransko izmenjavo. Z vključevanjem univerz, raziskovalnih centrov in podjetij bo imel prednost pred običajno organiziranimi univerzami. Ustvarjene bodo tudi priložnosti za privabljanje zasebnega financiranja EIT.

- Osredotočal se bo na povezavo treh strani trikotnika znanja – izobraževanja, raziskav in inovacij. Zaradi narave EIT in njegovih raznolikih partnerjev bodo le-te neločljive. To bo njegovo poučevanje in raziskave usmerilo v nove in industrijsko produktivne smeri.

- Predstavljal bo koncentracijo virov, s čimer se bo lahko primerjal z najvišjimi standardi, doseženimi drugod. Ne bo imel obveznosti izvajanja dejavnosti, ki ne izpolnjujejo merila odličnosti.

3. KAKO BI DELOVAL EIT?

Položaj EIT bo edinstven. Njegova vloga ne bo primerljiva z obstoječimi ali načrtovanimi pobudami EU. Postal bo priznan center globalne odličnosti, ki zna privabiti izredno sposobne študente in raziskovalce, spodbuditi vrhunske inovacije in raziskave na trans- in interdisciplinarnih področjih ter pridobiti konkurenčno financiranje zasebnega in javnega sektorja po vsem svetu.

Za dosego tega mora EIT imeti močno identiteto, kar je bilo poudarjeno tudi v odzivih na posvetovanje. EIT mora postati jasna in razpoznavna evropska znamka, priznana sama po sebi na globalni ravni. Poleg tega EIT potrebuje avtonomijo: prek upravljanja, edinstvene odličnosti v postopkih izbora, spremljanja in vrednotenja ter prek svojega financiranja.

Naloge EIT bi bile:

- zagotoviti podiplomsko izobraževanje, raziskave in inovacije na novih trans- in interdisciplinarnih področjih;

- razviti poslovodno znanje na področju raziskav in inovacij;

- privabiti najboljše raziskovalce in študente z vsega sveta;

- širiti nove modele organizacije in upravljanja;

- zaznamovati „krajino“ znanja z novo evropsko identiteto.

3.1. Vloga in naloge EIT

Dejavnosti EIT bi vključevale vse tri dele trikotnika znanja:

- **izobraževanje**: poseben model izobraževanja EIT bi privabljal magistrske študente in doktorske kandidate in bi bil zaslužen za njihovo izobrazbo najvišjega mednarodnega standarda;

- **raziskave**: izvajanje raziskovalnih dejavnosti od temeljnih do uporabnih raziskav, vendar s posebnim poudarkom na industriji z osredotočanjem na trans- ali interdisciplinarna področja z velikim inovacijskim potencialom;

- **inovacije**: EIT bi že od samega začetka vzpostavljal močne povezave s poslovno skupnostjo, kar bi zagotovilo ustreznost njegovega delovanja za tržne potrebe ter pomagalo njegove raziskovalne in izobraževalne dejavnosti usmerjati tako, da bi koristile gospodarstvu in družbi.

EIT bi na vseh teh področjih izhajal iz odličnosti, kjer le-ta obstaja, v nasprotnem primeru pa bi spodbujal njen razvoj.

Pri tem bi sodelovali različni *akterji* v okviru EIT.

- Danes je v Evropi zelo malo *univerz*, ki so vsestransko odlične. Vendar je mnogo posameznih oddelkov ali skupin priznanih kot izvrstnih na svojih področjih. EIT bi sprostil potencial teh oddelkov in skupin s tem, ko bi jih povezal. Sodelovanje v okviru EIT bi bilo torej na ravni oddelkov in ne na univerzitetni ravni.

- Pri *osebju* odličnost rezultatov pogosto ni odločilen dejavnik pri določanju možnosti *za nagrado ali napredovanje* zaposlenih na univerzah ali v raziskovalnih centrih. EIT mora zagotoviti kontekst na resnični osnovi odličnosti, v katerem bi se spodbude ujemale s cilji, kjer je nagrada odvisna od učinkovitosti in ki bi bil učinkovitejši partner industriji in model za spremembe.

- V mnogih *podjetjih*, zlasti malih in srednjih podjetjih, je premalo organiziranega sodelovanja z univerzami in raziskovalnim sektorjem, zato se zgodi, da podjetniki in raziskovalci nimajo skupne kulture. EIT mora zagotoviti razmere, v katerih lahko obe strani sodelujeta in razvijeta medsebojno razumevanje.

Za to osredotočanje na odličnost je potreben nov pristop k *financiranju*. Danes so evropske univerze večinoma javne službe. Oskrbuje jih davkoplačevalec in načeloma vključujejo le omejene finančne obveznosti drugih zainteresiranih strani. Čeprav so se takšne univerze izkazale in bodo še naprej igrale svojo vlogo, mora biti EIT nedvomno drugačen: od vsega začetka mora biti organiziran tako, da ga financirata tako javni kot zasebni sektor.

Takšna podpora bo osrednjega pomena za dve ključni merili uspešnosti EIT. Prvo je zmožnost EIT, da prepriča zasebni sektor, da lahko zagotovi komercialno pomembne rezultate. Drugo pa stopnja sprejemanja modela EIT kot uspešne nove organizacijske strukture za univerze s strani univerz in oblikovalcev politike.

3.2. Struktura EIT

Znanstveno bistvo EIT bo izobraževalno, raziskovalno in inovacijsko delo ter zmožnost EIT združiti prispevke različnih partnerjev in jih vgraditi v enotno strukturo, ki bo močnejša od seštevka njenih sestavnih delov. To bo storil s pomočjo več integriranih partnerstev z obstoječimi univerzami, raziskovalnimi centri ali podjetji („partnerske organizacije“) ter bo ustanovil „skupnosti znanja“. Le-te bo izbiral upravni odbor EIT, kateremu bodo tudi odgovorne. Temeljna razlika med običajno „mrežo“ in navedenimi skupnostmi znanja je v tem, da se pri običajnih mrežah partnerji zgolj dogovorijo za sodelovanje, pri skupnostih znanja EIT pa bodo slednjemu zagotavljali vire – infrastrukturo, osebje, opremo. Tudi skupnosti znanja so po zakonu del EIT.

3.2.1. Upravni odbor EIT in osrednje jedro

Uprava EIT mora biti kombinacija prožnega in zanesljivega vodstva. Odgovorna bo za „znamko“ EIT – za zagotovitev, da so odločitve (na primer glede delovnih področij) odraz najboljšega razpoložljivega pogleda na znanost in posel, da izbor temelji na kakovosti in da so v veliki meri sprejeti njegovi znanstveni/poslovni načrti. Upravni odbor mora biti najboljše kakovosti, sestavljali pa ga bodo akterji, navedeni v poglavju 3.1. zgoraj.

Navedeni upravni odbor ne sme skušati postati predstavnik obstoječih evropskih ustanov in mora biti organiziran tako, da so zastopane izkušnje uravnovešene in je pri svojem načinu delovanja učinkovit. Bil bi neposredno odgovoren za:

- določanje strateških prednostnih nalog za EIT;
- upravljanje osrednjega proračuna in dodeljevanje virov skupnostim znanja;
- zagotavljanje odličnosti znotraj EIT;
- organizacijo izbora, spremljanje in vrednotenje skupnosti znanja;
- strateški pregled portfelja znanja/pravic intelektualne lastnine.

3.2.2. Skupnosti znanja

Skupnosti znanja bodo sestavljali oddelki ali skupine z univerz, iz raziskovalnih centrov ali podjetij, združeni v integrirano partnerstvo za skupno izvajanje dejavnosti na področju podiplomskega izobraževanja (tj. zgolj magistrska in doktorska stopnja), raziskav in inovacij. Delile si bodo različne vire: osebje in infrastrukturo bodo skupnostim znanja zagotavljale partnerske organizacije, finančna sredstva pa javni in zasebni viri. S temi viri bodo ustvarile veliko kritično maso in združile izobraževalno, raziskovalno in inovacijsko odličnost na svojem področju. Materialni viri bodo še naprej geografsko razpršeni, vendar pa bo skupnost znanja delovala kot celota.

Skupnosti znanja bodo specializirane za transdisciplinarna področja, kot sta mehatronika ali bioinformatika, ali interdisciplinarna področja, kot so zelena energija, podnebne spremembe, ekološke inovacije ali starajoča se družba. Taka področja imajo največji potencial za inovacije in razvoj (na področju izobraževanja in raziskav) in se hkrati razlikujejo od tradicionalne strukture in učnega načrta, ki ju v veliki meri nudijo evropske univerze.

Skupnosti znanja bi izbral upravni odbor EIT po konkurenčnem postopku, ki bi temeljil na vzajemnem vrednotenju, s katerim bi ugotovili potencial posameznih predlaganih partnerstev za uspeh na njihovih področjih v srednjeročnem časovnem okviru 10-15 let. Med izborom bi se vsaka skupnost znanja z upravnim odborom natančno dogovorila za cilje in mejnike, ki pokrivajo vse tri dele trikotnika znanja in njegove dejavnosti; z rednim spremljanjem in vrednotenjem bi se zagotovilo njihovo uresničevanje.

Skupnost znanja bi se lahko med svojim obstojem razvila na številne načine: v sistem je treba vgraditi prilagodljivost. Lahko bi potrebovala nove zmogljivosti, morda zaradi potrebnega razvoja delovnih področij ali nove odličnosti, ki bi jo prinesli novi partnerji, morda zaradi takega povečanja števila študentov, da viri ne bi zadoščali. Skupnost znanja bi se lahko tudi razvejila, ker bi šlo njeno delovanje zaradi razvoja v nepričakovane smeri. Skupnosti znanja morajo ostati dinamične in EIT naj bi se bila zmožna na najboljši način odzvati na znanstveni razvoj, tudi z odobritvijo sprememb partnerstev, prilagoditvijo finančnih ureditev ali z dodelitvijo dodatnih sredstev, če je razlog prizadevanje za odličnost.

Upravni odbor bi na vseh stopnjah nadziral spremljanje in vrednotenje skupnosti znanja z natančnimi merili uspešnosti.

3.3. Pravna vprašanja

Za ustanovitev EIT bo potrebno sprejetje pravnega instrumenta, ki ga bo Komisija predlagala kasneje v letu 2006. S tem pravnim instrumentom bi se ustanovil EIT in določili njegovi cilji ter se zagotovili potrebni dogovori o načinu delovanja.

Vidiki, ki zaslužijo posebno pozornost in se bodo razvili v prihodnjih mesecih, so naslednji: ravnovesje med odgovornostjo in neodvisnostjo, ki je potrebna, da EIT lahko opravlja svoje bistvene naloge; status osebja EIT mora biti jasen ter enak pri vseh skupnostih znanja in osrednjemu jedru; upravljanje in komercialna uporaba pravic intelektualne lastnine, ki izhajajo iz skupnih raziskav in končno pravno povezovanje skupnosti znanja v EIT ter spodbude in ureditve, ki ga spremljajo.

3.4. Proračun

Glavni strošek EIT bodo njegove skupnosti znanja. Sredstva, potrebna za upravni odbor in osrednje jedro, bodo relativno majhna, saj se slednje ne bo okrepilo. Medtem ko bi bilo na začetku potrebno zagotoviti znatna temeljna javna sredstva, naj bi EIT ob razvoju skupnosti znanja zbiral sredstva od drugih konkurenčnih virov sredstev Skupnosti in nacionalnih sredstev ter od podjetij, fundacij, pristojbin itd. Privabljanje dodatnih sredstev bi bil cilj, ki bi bil skupaj z mejniki v okviru vsakega dogovora o partnerstvu med EIT in posamezno skupnostjo znanja.

EIT lahko pridobi zasebne prispevke na tri načine. Prvi način so zasebna podjetja, ki so del skupnosti znanja in bodo od začetka financirala EIT kot drugi partnerji. Drugi način je, da skupnosti znanja, ki se izkažejo z odličnostjo, pridobijo pogodbe zasebnih podjetij, na primer za usposabljanje ali raziskave. Tretji način je, da bi EIT upravljala zasebno fundacijo, ki bi zbirala prispevke sponzorjev ali drugih fundacij.

Pravni instrument za vzpostavitev EIT je treba sprejeti najkasneje leta 2008. Nato je treba imenovati upravni odbor skupaj s prvim osebjem. Zatem je treba leta 2009 opraviti prvi izbor

skupnosti znanja, tako da se prvi znatni stroški pojavijo leta 2010. Primerno bi bilo začeti z majhnim številom skupnosti znanja.

Zgornji časovni razpored kaže, da bo EIT sredstva potreboval predvsem proti koncu naslednjega obdobja finančne perspektive in to v omejenem obsegu. Ob pripravi zakonskega predloga bo Komisija predložila natančno finančno prilogo, ki bo določala obseg, naravo in vire celotnih potrebnih sredstev, vključno z EU, nacionalnimi ali zasebnimi viri.

4. KAJ BI PARTNER EIT PRIDOBIL S SODELOVANJEM?

Vprašanje, ali so spodbude k sodelovanju zadostne, je upravičeno. Cilj je, da morajo potencialni partnerji EIT zagotoviti najboljše skupine in oddelke: kakšne spodbude imajo in kaj bodo dobili v zameno?

Donos na to „naložbo“ bo različen za zadevne partnerje in posameznike. Pri raziskovalcih in pedagogih izkušnje kažejo na dejstvo, da najboljše raziskovalce in pedagoge privabljajo neodvisnost pri raziskavah, obetavne možnosti napredovanja, dober zaslužek in ugodni delovni pogoji. Koristi so torej lahko finančne narave, ali pa gre za neodvisnost od birokracije ali izvrstne delovne pogoje. Vključevale bi tudi povezavo z najboljšimi evropskimi raziskovalci in podjetji na njihovih področjih in posledično večjo akademsko prepoznavnost.

Za partnerske organizacije na področju raziskav in izobraževanja je več oblik potencialnega donosa:

- prepoznavnost in privlačnost: prispevek skupine za EIT bo izkaz odličnosti in dejavnik pri zaposlovanju drugih akademikov, znanstvenikov in študentov ter prodajni argument pri podjetjih;

- privilegiran dostop do najboljšega dela na posameznih področjih v Evropi, in dostop študentov in raziskovalcev do največjih umov, najboljšega poučevanja, usposabljanja in najboljših raziskav ter do posebnih nagrad, ki so na voljo za učinkovitost znotraj EIT;

- širjenje znanja, tako neposredno (tj. vpliv na podobne naloge, ki so ostale znotraj partnerske organizacije) kot posredno (prek dostopa do naprednejšega znanja na zadevnem področju; zavezanost k širjenju bo del vsakega dogovora med skupnostmi znanja in EIT);

- finančne spodbude; EIT bo lahko investiral v povečanje zmogljivosti v partnerskih organizacijah in tako pripomogel k obnovitvi virov, dodeljenih EIT (tako bi bil(-a) bivši oddelek ali ekipa partnerske univerze še vedno fizično prisoten(-na) in bi prispeval(-a), čeprav manj neposredno, k akademskemu delu, hkrati pa bi partnerska univerza imela na voljo tudi dodatne vire za prerazporeditev ali krepitev zmogljivosti); partnerji bi prav tako imeli delež pri pravicah intelektualne lastnine skupnosti znanja;

- dinamika sprememb, saj bo EIT partnerje spoznaval z novimi načini poslovanja;

- lokalne koristi, saj bodo lokalne zainteresirane strani (regionalne vlade, podjetja) vključevanje v EIT obravnavale kot ugledno in kot priložnost za pospeševanje načrtov glede lokalnega znanja in spodbujanje boljšega sodelovanja z zadevno univerzo ali podjetjem.

Zasebni sektor bo pridobil z usmerjanjem vrhunskih raziskav in inovacij v komercialno korist – vpleten bo od vsega začetka in bo imel zagotovljeno možnost kasnejšega izkoriščanja rezultatov. Poleg tega bo trajno sodelovanje z EIT, vključno z njegovimi skupnostmi znanja, zagotavljalo neposreden dostop do edinstvenega centra odličnosti s posledičnim ugledom in potencialom za zaposlovanje.

5. PRIMERJAVA Z DRUGIMI IZOBRAŽEVALNIMI, RAZISKOVALNIMI IN INOVACIJSKIMI DEJAVNOSTMI EU

EU ima vrsto izobraževalnih, raziskovalnih in inovacijskih dejavnosti. Toda EIT deluje povsem drugače. Najprej, EIT bi kot stalni organ razvil edinstven profil evropske odličnosti. Kombinacija izobraževanja, raziskav in inovacij ter privilegirana povezava s poslovno skupnostjo bi ne bili doseženi niti v okviru drugih pobud Skupnosti. Medtem ko se obstoječi programi osredotočajo na posamezne elemente trikotnika znanja (pri programu Erasmus gre za izobraževanje, pri okvirnih programih za raziskave in pri inovacijskem programu Skupnosti za dejavnosti, povezane z inovacijami), bo EIT z aktivnim pristopom te tri elemente povezal in med njimi dosegel sinergijo.

EIT bi bil nosilec znanja in ne agencija za zbiranje sredstev. Izvajal bo dejavnosti, povezane z vsemi tremi deli trikotnika znanja – skrbel bo za izobraževanje, raziskoval in si prizadeval za uporabo rezultatov navedenih raziskav v komercialne ali družbene namene. To je resnična razlika v primerjavi z dejavnostmi v okviru izobraževalnih, raziskovalnih ali inovacijskih programov, pri katerih Komisija v glavnem dodeljuje sredstva za različne vnaprej določene dejavnosti.

EIT torej te dejavnosti financiranja dopolnjuje. Zmožen bo ustvariti sinergijo, zlasti z Evropskim raziskovalnim svetom (ERC). ERC je mehanizem financiranja, ki sam ne bo izvajal raziskav. Zagotavljal bo sredstva za pionirske raziskovalne projekte, ki jih bodo izvajale posamezne skupine; odprt bo za vsa področja znanosti, pri čemer bo uporabljal predvsem pristop od spodaj navzgor. EIT kot institucija, dejavna na področju izobraževanja, raziskav in inovacij na inter- in transdisciplinarni osnovi z velikim poudarkom na gospodarskih in družbenih rezultatih, zagotavlja to, česar ERC ne – izvajanje. Za financiranje bi lahko zaprosil ERC (in vse druge programe financiranja), vendar ne sme imeti prednostnega dostopa.

Ključna razlika je tudi med skupnostmi znanja in drugimi mrežami znotraj Evrope, vzpostavljenimi s pomočjo EU – kot so mreže odličnosti v okviru šestega okvirnega programa. Medtem ko mreže odličnosti vključujejo številne univerze in druge raziskovalne ustanove ter povezujejo njihove raziskovalne zmogljivosti, obstaja pri EIT veliko bolj tesno povezovanje tako raziskovalnih kot izobraževalnih zmogljivosti. Pri EIT bodo morale institucije in podjetja, ki oblikujejo skupnosti znanja, zagotavljati vire EIT: ne bodo več del svoje matične organizacije, temveč bodo po zakonu postala del EIT. Osebje v skupnosti znanja bo imelo enoten postopek upravljanja in na učinkovitosti temelječe vrednotenje – pod vodstvom EIT.

6. ZAKLJUČEK

Načrt posodobitve za izobraževanje, raziskave in inovacije na evropskih univerzah in v raziskovalnih centrih je dobro sprejet. Toda potrebuje vodilne pobude, ki bodo spodbudile hitrejši napredek. EIT sam ne more biti celotna strategija za povečanje konkurenčnosti v trikotniku znanja, lahko pa ima pomembno vlogo. Lahko zagotovi vzorec edinstvene odličnosti, ki ustreza evropski raznolikosti, lahko prispeva k izboljšanju zmogljivosti znanstvenega in raziskovalnega upravljanja in s tem izboljša inovacijski postopek v Evropi. Lahko predstavlja cilj najboljšim evropskim in neevropskim diplomantom in doktorskim kandidatom ter postane magnet za privabljanje svetovnega talenta v Evropo.

EIT akademske in raziskovalne verodostojnosti ne bi pridobil čez noč. Verodostojnost bi si moral prislužiti; vse bi temeljilo na kakovosti njegovega upravljanja, njegovega znanstvenega in izobraževalnega osebja ter njegovih dosežkov in rezultatov, pa tudi na njegovi sposobnosti pritegniti podporo izven akademskega sveta. Prvi upravni odbor in uprava EIT bi določila načrt in značaj EIT za celo generacijo.

Iz postopka posvetovanja se sklepa, da bi lahko EIT, katerega struktura je v skladu s tu določenimi smernicami, zagotovil veliko dodano vrednost evropskim prizadevanjem za okrepitev znanja in zagotovitev rasti v Evropi.

Sporočilo nudi model razvoja EIT. Komisija Evropski svet poziva, naj prouči elemente, navedene tukaj, in potrdi pomembnost te pobude. Komisija bo naslednje korake določila na podlagi popolne presoje vpliva, v katero bo vključila temeljito proučitev pravnih in finančnih posledic. To bi bil za Evropsko unijo nov korak. Vendar Komisija verjame, da je to korak, ki je Evropi dosegljiv, in da si Evropa ne more privoščiti, da ga ne bi naredila.